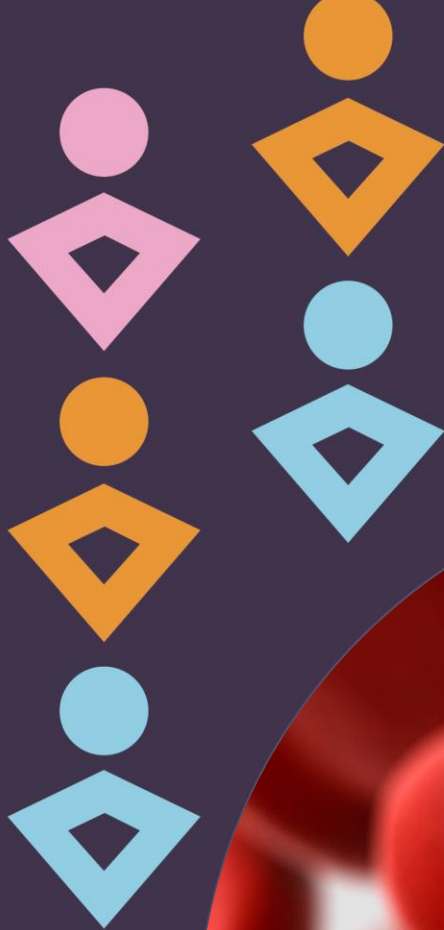
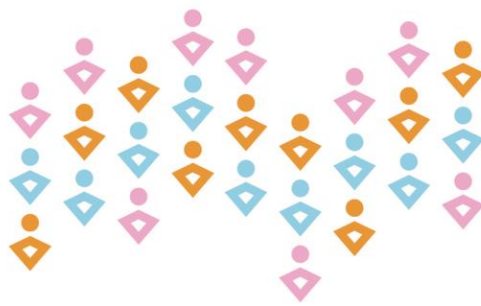

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

Opas seksitaudeista nuorille

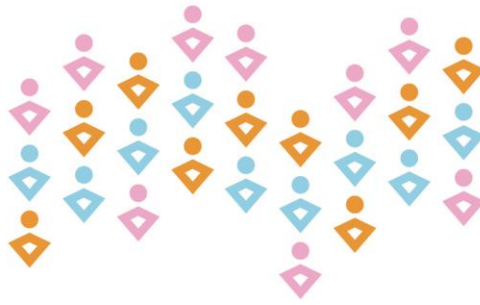
Miten seksitaudit tarttuvat ja miten suojautut niiltä?

Seksitaudit voivat tarttua helposti, mutta onneksi niitä voi ehkäistä tehokkaasti. Käytä aina kondomia tai suuseksisuoja – ne ovat yksinkertaisia, mutta tehokkaita keinoja suojautua. Testeihin meneminen ei ole häpeä, vaan fiksu tapa pitää huolta itsestäsi ja kumppanistasi. Muista, että huolehtiminen omasta ja muiden terveydestä on rohkeaa ja vastuullista.

Haluatko pitää huolen omasta ja kumppanisi terveydestä? Tässä vinkit:

- ➡ Käytä aina kondomia ja suuseksisuoja.
- ➡ Käy testeissä, jos olet ollut suojaamattomassa yhdynnässä.
- ➡ Hanki HPV-rokotus – se suojaa mm. kondyloomaa ja kohdunkaulan syöpää vastaan. Miesten välisessä seksissä olet oikeutettu myös hepatiitti A ja B rokotteeseen.

Seksitaudit ei tartu itsetyydytyksessä, saunan lauteilta tai vessanpöntöstä.

Mistä tietää onko tartuntaa?

Usein et välttämättä huomaa mitään oireita. Mutta joskus voi ilmetä esimerkiksi:

- Kirvelyä virtsatessa
- Kivuliaita rakkoja tai haavaumia
- Alavatsakipuja
- Lisääntynyttä vuotoa

Seksitaudit ovat tauteja muiden joukossa.

Oireetonkin voi tartuttaa! Jos epäilet, hakeudu testeihin. Se ei maksa mitään!

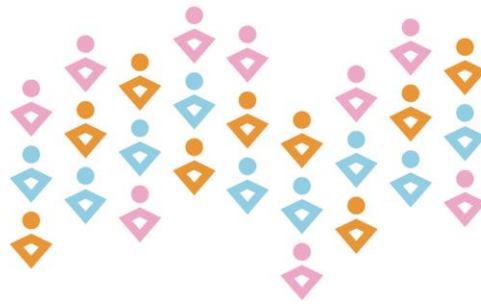
Miten hoidetaan?

Älä stressaa – suurin osa seksitaudeista hoidetaan lääkkeillä. Esimerkiksi klamydia ja tippuri hoidetaan antibiooteilla.

Ota rohkeasti yhteyttä esimerkiksi terveydenhoitajaan.

- ➡ Terveydenhoitaja neuvoo ja auttaa sinua.
- ➡ Varmista, että kumppanisi käy testeissä.

Testeissä käyminen on omasta sekä kumppanin terveydestä huolehtimista.

Tietoa seksitaudeista

Klamydia

- Yleisin seksitauti Suomessa
- Usein oireeton tai vähäoireinen. Oireetonkin klamydia tarttuu
- Tarttuu suojaamattomassa emätin- tai anaaliyhdyntäessä, suuseksissä, bakteerin joutuessa silmiin
- Todettavissa viikon kuluttua virtsa- tai limakalvonäytteellä
- Hoidetaan antibiooteilla
- Ehkäisy kondomilla tai suuseksisuojaalla

Oireet:

- voi ilmetä alavatsakipuja, lisääntyntä valkovuotoa, kuukautisten välillä esiintyvää vuotoa ja virtsankirvelyä
- voi ilmetä kirvelyä virtsatessa ja harmaata eritettä virtsaputkesta
- Lisäksi voi ilmetä nielussa kurkkukipuna, peräsuolessa kirvelynä, silmissä punoituksena ja rähmimisenä

Tiesitkö, että klamydia hoitamattomana voi aiheuttaa lisäkivestulehdusta, niveltulehdusta, sisäsynnytintulehdusta, joka voi aiheuttaa lapsettomuutta tai kohdun ulkopuolista raskautta.

Peräsuolen ja nielun tartunnat ovat usein täysin oireettomia.

Klamydia ja tippuri voidaan testata samasta näytteestä.

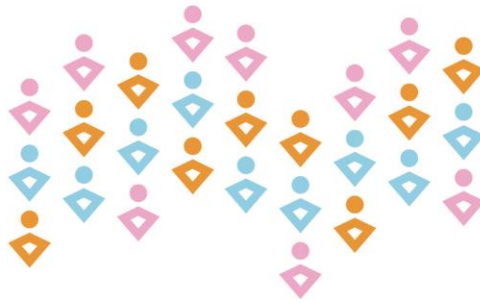
Tippuri

- Voi olla oireeton tai vähäoireinen. Tarttuu oireettomanakin
- Tarttuu suojaamattomassa emätin- tai anaaliyhdyntäessä, suuseksissä, bakteerin joutuessa silmiin
- Todettavissa virtsa- tai limakalvonäytteellä, noin viikon kuluttua tartunnasta
- Hoidetaan antibiootilla
- Ehkäistään kondomin käytöllä

Oireet:

- alavatsakipu, valkovuodon lisääntyminen, virtsavaivat
- tihentynyt virtsaamistarve, kirvely virtsatessa, kellertävä erite virtsaputkesta
- Nielussa kurkkukipuna ja suussa kirvelynä, peräsuolessa kirvelynä ja limaisena vuotona, silmissä punoituksena ja rähmimisenä

Tartuntapa otetaan huomioon näytteenotossa, kerrothan siis avoimesti tilanteestasi.

Kondylooma

- Itämisaika on kuukausista vuosiin
- Tartunta leviää seksissä ja käsien välityksellä
- Todetaan tutkimalla alue, jossa kondyloomaa esiintyy
- Hoitona paikallishoito, lääkärin vastaanotolla jäädytys, laserhoito tai kirurginen hoito
- Ehkäisyä HPV-rokote, kondomi ei anna täydellistä suojaa

Oireet:

- Kukkakaalimaisesti ulkonevia tai litteitä visvasyyliä
- voi esiintyä ulkosynnyttimissä, emättimen aukossa, välilihassa sekä joskus emättimessä ja kohdunnapukassa
- voi esiintyä esinahassa, terskassa, virtsaputkessa ja siittimen varressa
- Lisäksi kondyloomia voi esiintyä peräaukon alueella

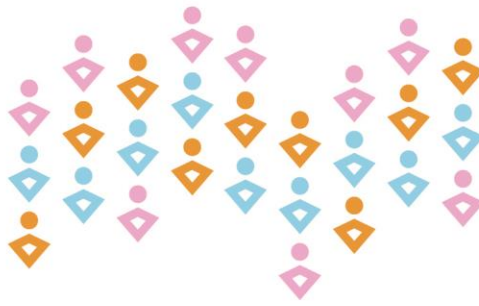
Herpes

- Ensi-infektiossa itämisaika 4–7 vrk
- Tartunta leviää erityisesti oireiden aikana, mutta voi levitä myös oireettomana.
- Virus jää elimistöön ja voi aktivoitua ajoittain.
- Kondomi antaa osittaisen suojan
- Hoitona tarvittaessa viruslääkitys

Oireet:

- Alueen kutina, kipu, kihelmöinti, virtsakipu, virtsaumpi, punoitus, rakot tai haavaumat sukuelimissä ja limakalvoilla. Yleisoireita voi myös esiintyä kuten kuumetta, päänsärkyä, huonovointisuutta ja nivustaipeiden imusolmukkeiden suurentumista
- Ensi- infektion jälkeen genitaalierpes jää oireettomaan tilaan, jonka jälkeen se voi aktivoitua uudestaan. Yleensä ensi-infektion jälkeiset aktivoitumiset eivät ole niin oireellisia, esimerkiksi harvoin ilmenee yleisoireita

Tartunnan jälkeen herpesvirus jää elimistöön piileväksi.

Kupassa oireita voi esiintyä muuallakin kuin sukuelinten alueella.

Kuppa

- Voi olla oireeton. Tarttuu myös oireettomana
- Tarttuu suojaamattomassa emätin- tai anaaliyhdyntäessä, suuseksissä
- Tartunta todetaan 3–4 vko kuluttua vasta-ainetestillä (verikoe)
- Hoidetaan penisilliinipistoksilla
- Ehkäistään kondomia käyttämällä

Oireet:

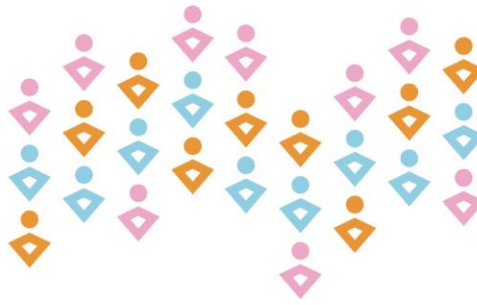
- Tartunnasta 3–4 vko kuluttua voi ilmetä kivuton haava, joka paranee itsestään. 6–8 vko kuluttua voi ilmetä yleisoireita kuten päänsärky, lämpöily, pahoinvointi, lihaskivut, ihottumaa ja suurentuneet imusolmukkeet.

Hiv

- Tartunta leviää suojaamattomassa emätin- ja anaaliyhdyntäessä, suuseksissä ja veren välityksellä
- Tarttuu myös oireettomana
- Ensioireet 1–6 vko kuluttua. Todetaan vasta-ainetestillä (verikoe) 1–3kk tartunnasta
- Kondomin käytöllä ehkäistään tartunta, ennaltaehkäisevä lääkehoito riskiryhmille
- Hoitamattomana voi edetä AIDS:ksi
- Lääkehoidolla voidaan ehkäistä taudin eteneminen ja estää viruksen lisääntyminen

Oireet:

- Kurkkukipu, kuume, lihassärky ja suurentuneet imusolmukkeet. Infektio voi olla vuosia oireeton, mutta pitkälle edetessään se voi aiheuttaa liitännäissairauksia, laihtumista ja kuumeilua.

Kondomin käyttö

Kuva 1. Väestöliitto, Kondomin käyttöohje (2024).

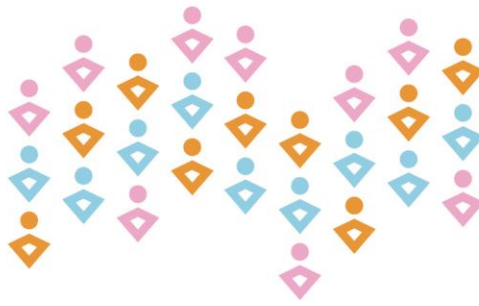
Saat tehtyä myös kondomista suuseksisuojan:

Rullaa ensin kondomi auki.

Leikkaa kondomin päässä oleva "huppu" saksilla pois.

Leikkaa kondomi yhdestä reunasta auki niin, että siitä tulee suorakaiteen muotoinen.

Suuseksisuoja myydään myös valmiina!

Miten Etelä-Karjalan hyvinvointialueella pääsee seksitautitesteihin?

- Yli 15-vuotiaana voit tehdä seksitautiepäily oirearvion Omaolo.fi -palvelussa, joka ohjaa seksitautitesteissä omalle terveysasemalle/hyvinvointiasemalle. Omaolo.fi -palveluun on tunnistauduttava verkkopankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella. Alle 15-vuotiaana ota yhteyttä keskitettyyn puhelinpalveluun.
- Voit olla yhteydessä puhelimitse tai chatin kautta hyvinvointiasemien, neuvoloiden ja 2.asteen opiskeluterveydenhuollon keskitettyyn puhelinpalveluun ma-pe klo 7–20 puh. 05 352 7260.
- Voit ottaa yhteyttä 2.asteen opiskeluterveyteen omalle terveydenhoitajalle.
- Lähetteen testeihin voit saada myös ehkäisy- ja perhesuunnitteluneuvolasta ehkäisyn aloituksen tai kontrollin yhteydessä.
- Hivpoint tekee HIV-testejä anonymisti.

Lisätietoa seksuaalisuudesta ja seksitaudeista:

THL

Väestöliitto

Käypä Hoito

Terveyskirjasto

Hivpoint

Ota yhteyttä!

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Kirjaamo

Valto Käkelän katu 3

53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000

Faksi 05 352 7800

etunimi.sukunimi@ekhva.fi

www.ekhva.fi

Y-tunnus: 3221313-1

Opas on tehty yhteistyössä Lab-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden Petra Hanninen ja Inka Kivelä kanssa.

www.ekhva.fi

ETELÄ-KARJALAN
hyvinvointialue

